

REPUBLIKA CRNA GORA
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE,
ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE

amis

BILTEN

23 – 2006 Živa stoka

AGRARNI MARKETINŠKI INFORMACIONI SISTEM
CRNE GORE

2. avgust 2006. Vol. 1, Broj 23

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Crne Gore

www.minpolj.vlada.cg.yu

Ponuda na stočnim pijacama	2
Pregled cijena žive stoke	3-7
Higijenom do ekstra klase mlijeka i zdravog vimena	8 - 10

PONUDA NA PIJACAMA

Stočne pijace u Baru i Nikšiću ni ove nedjelje nijesu održane a primjetna je i slaba ponuda stoke i na drugim pijacama. Ovo je uslovljeno prvenstveno odlaskom većih stočara na planinske katune i velikim vrućinama na pijacama.

Cijene u Baru i Nikšiću su uzete od prodaje na farmama. Nikšićku kupoprodaju karakteriše pad cijena prasadi sa 3,40 na 3,00€ kao i blagi rast cijene teladi. Cijene drugih kategorija su ostale na približno istom nivou od prošle nedjelje.

REPUBLIKA CRNA GORA
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE,
ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE

IZVJEŠTAJ O CIJENAMA ŽIVE STOKE

Datum prikupljanja podataka: 26. 7. - 2. 8. 2006. godine
Izveštaj sastavila: Služba za selekciju stoke RCG

	Stoka Rasa jm	Bar Stočna pijaca	Berane Stočna pijaca	Bijelo Polje Stočna pijaca	Nikšić Stočna pijaca	Pljevlja Stočna pijaca	Podgorica Stočna pijaca	Crna Gora
1	Telad 80-160 kg SIM kg	2.80 (2.65-2.90)	2.80 (2.60-2.90)	~	~	2.80 (2.60-2.80)	2.60 (2.60-2.60)	2.75 (2.61-2.80)
2	Telad 80-160 kg kg	~	2.60 (2.60-2.70)	2.60 (2.30-2.80)	3.00 (2.90-3.20)	2.70 (2.60-2.70)	2.60 (2.60-2.60)	2.70 (2.60-2.80)
3	Junad do 300 kg SIM kg	~	~	~	~	~	2.20 (2.20-2.20)	2.20 (2.20-2.20)
4	Junad do 300 kg kg	~	~	1.50 (1.50-1.50)	1.90 (1.80-2.20)	~	~	1.70 (1.65-1.85)
5	Junad preko 300 kg kg	1.65 (1.60-1.70)	2.00 (2.00-2.10)	~	1.75 (1.70-1.80)	~	~	1.80 (1.77-1.87)
6	Krave za klanje SIM kg	~	1.10 (1.10-1.10)	~	~	~	~	1.10 (1.10-1.10)
7	Krave za klanje kg	0.85 (0.80-1.00)	0.90 (0.90-1.00)	1.00 (0.80-1.10)	0.90 (0.80-1.10)	1.00 (0.90-1.10)	~	0.93 (0.84-1.06)
8	Prasad kg	~	3.00 (3.00-3.00)	~	3.00 (2.90-3.20)	~	~	3.00 (2.95-3.10)
9	Jagnjad kg	2.60 (2.50-2.80)	2.10 (2.10-2.10)	2.60 (2.20-2.70)	2.20 (2.10-2.30)	2.10 (2.10-2.10)	~	2.32 (2.20-2.40)
10	Šilježad kg	~	~	~	~	~	2.30 (2.30-2.40)	2.30 (2.30-2.40)
11	Ovce za klanje kg	~	1.80 (1.80-1.80)	~	1.40 (1.30-1.50)	~	~	1.60 (1.55-1.65)
12	Jarad kg	2.90 (2.80-3.00)	2.70 (2.50-2.70)	~	2.50 (2.50-2.50)	~	~	2.70 (2.60-2.73)

	Stoka Rasa jm	Bar Stočna pijaca	Berane Stočna pijaca	Bijelo Polje Stočna pijaca	Nikšić Stočna pijaca	Pljevlja Stočna pijaca	Podgorica Stočna pijaca	Crna Gora
13	Priplodne ovce grlo	~	120.00 (120.00-120.00)	~	~	~	100.00 (100.00-100.00)	110.00 (110.00-110.00)
14	Priplodne koze grlo	~	60.00 (60.00-80.00)	~	70.00 (60.00-80.00)	~	~	65.00 (60.00-80.00)
15	Priplodne junice HF grlo	~	~	~	1,000.00 (800.00-1,200.00)	~	~	1,000.00 (800.00-1,200.00)
16	Priplodne junice Smeđa grlo	~	~	~	~	1,000.00 (800.00-1,100.00)	~	1,000.00 (800.00-1,100.00)
17	Priplodne junice Melez grlo	~	~	600.00 (600.00-600.00)	~	~	~	600.00 (600.00-600.00)
18	Priplodne krave HF grlo	~	~	~	1,100.00 (800.00-1,200.00)	~	~	1,100.00 (800.00-1,200.00)
19	Priplodne krave Smeđa grlo	~	950.00 (950.00-950.00)	~	~	~	~	950.00 (950.00-950.00)
20	Priplodne krave Melez grlo	~	850.00 (650.00-1,000.00)	600.00 (500.00-700.00)	600.00 (400.00-700.00)	~	600.00 (500.00-650.00)	662.50 (512.50-762.50)

*Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

Prikaz cijena (kn/kg) za grupu proizvoda - stoka,meso i prerađevine-stočni sajam

Prices for product group
u razdoblju od 24-07-2006 do 30-07-2006
(30.tj. 2006.god.)

uspoređeno s razdobljem od 10-07-2006 do 16-07-2006 (28.tj. 2006.god.)

Hrvatska	Regija	Podatak	
Proizvod	Tip	Cijena	Razl.
tele simental (80-160 kg)-calf .	1.Min	20.00	0.00
	2.Max	30.00	0.00
	Prosjek	23.52	-0.20
tele holstajn (80-160kg)-calf .	1.Min	----	----
	2.Max	----	----
	Prosjek	----	----
junica simental (za klanje)-heifer .	1.Min	10.00	0.00
	2.Max	13.00	0.00
	Prosjek	11.68	0.10
junica holstajn (za klanje)-heifer .	1.Min	----	----
	2.Max	----	----
	Prosjek	----	----
bik simental (>450kg)-beef .	1.Min	11.00	0.00
	2.Max	16.00	0.00
	Prosjek	12.66	-0.03
bik holstajn (300-450 kg)-beef .	1.Min	----	----
	2.Max	----	----
	Prosjek	----	----
krava simental (za klanje)-cow .	1.Min	4.00	0.00
	2.Max	9.00	-1.00
	Prosjek	6.06	-0.05
odojak (25-35 kg)-piglets .	1.Min	12.00	0.00
	2.Max	24.00	-2.00
	Prosjek	13.91	-0.57
svinja (80-120 kg)-swine .	1.Min	8.50	0.50
	2.Max	15.00	-2.00
	Prosjek	10.43	0.24
krmača (za klanje)-sow .	1.Min	5.00	0.00
	2.Max	9.00	0.00
	Prosjek	6.75	0.00
janjad-lambs .	1.Min	18.00	0.00
	2.Max	30.00	-2.00
	Prosjek	22.84	0.70
ovca (za klanje)-sheep .	1.Min	9.00	0.00
	2.Max	9.00	-1.00
	Prosjek	9.00	-0.79
jare-kid goat .	1.Min	20.00	2.00
	2.Max	30.00	0.00
	Prosjek	21.75	0.82

Izvor: TISUP

Cijene su izražene u kunama. (1Euro = 7,3 Kuna)

(EURO)100kg P.C./DW)	BE	CZ	DK	DE	EE	GR	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	EU	Promena poslednje	
Junad U2	327.82	284.97	332.45	301.78	411.77	342.35	352.00	291.79	374.71			215.78	354.80	337.07	303.58	234.20	344.30	296.58	264.74	351.48	289.54	300.51	350.26	350.26	-4.15			
Junad U3	303.58	287.22	332.45	298.73	408.84	333.54	338.00	296.42	377.42			345.16		332.37	304.67	236.27	337.40	296.92	262.68	289.65	303.53	332.72	332.72	-2.71				
Junad R2	289.08	279.23	309.12	294.88	231.42	397.46	376.76	322.00	279.47	357.41		186.78	211.90	295.49	295.23	233.40	334.40	293.40	248.59	303.37	278.83	291.60	325.01	325.01	-0.94			
Junad R3	269.04	276.03	317.03	289.78	397.60	315.10	315.00	287.39	356.19			185.23	220.04	366.88	300.94	297.29	234.73	330.80	292.86	262.71	304.36	282.29	292.36	307.83	307.83	-0.52		
Junad O2	254.23	264.53	298.53	255.29	197.87	382.50	271.31	277.00	265.42	294.16	328.70	183.34	207.91	298.10	246.43	366.88	263.22	270.45	231.16	324.70	283.71	254.17	261.18	268.00	271.73	269.45	-1.39	
Junad O3	236.66	255.81	292.23	254.26	176.84	368.66	312.54	272.00	265.12	280.91	328.70	187.94	209.06	366.88	264.37	273.92	234.99	313.60	284.36	267.85	272.23	272.35	271.64	271.64	-0.88			
Junad	295.33	277.47	300.30	281.77	197.96	390.52	328.65	320.09	284.70	364.32	328.70	187.82	208.56	341.76	246.43	366.88	290.14	299.10	233.66	332.09	292.82	254.95	266.57	274.88	283.93	313.15	-1.85	
Bikovi R3	273.29	262.00	262.00			255.00	220.50				172.41			260.29	234.98			288.25			268.76			257.90	257.90	173		
Bikovi	273.29	262.00	262.00			255.00	220.50				172.41			260.29	234.98			288.25			268.76			257.90	257.90	173		
Goveda U2						358.00	276.92							351.28				298.96			310.76			320.24	320.24	0.35		
Goveda U3						358.00	281.00							320.47				262.68						308.17	300.82	-1.31		
Goveda U4						337.00	280.68							278.00										276.56	303.28	297.66	-2.59	
Goveda R3						332.00	274.92							293.07				293.58						267.14	302.83	294.91	-1.82	
Goveda R4						315.00	275.15							291.86				268.75						269.74	287.69	277.55	-1.47	
Goveda O3						288.00	263.98							268.75										261.94	291.62	279.08	-2.09	
Goveda O4						342.00	264.17							305.71				290.63						269.03	296.57	290.57	-1.75	
Goveda	263.65	211.74	290.09	251.69	176.03	201.75	339.00	222.51	252.72	254.68				297.63	187.96		248.13	238.72	192.53	199.50	172.21	181.34	258.37	244.87	280.60	280.60	-0.26	
Kravec R2	244.20	278.16	251.58		252.53	323.00	219.79							181.41			250.45	237.38	196.69	151.69	153.07	234.13	236.58	243.70	243.70	-4.05		
Kravec R3	240.00	189.51	224.66	199.72	171.93	176.62	282.00	211.57	229.69					176.16		225.58	212.25	176.44	181.20	157.03	199.98	232.83	204.71	220.33	220.33	-2.98		
Kravec O2	232.18	181.38	238.08	232.79	153.26	183.33	182.09	287.00	213.26	220.82				184.44	148.25	264.70	188.23	234.99	216.61	187.00	167.00	169.53	198.79	246.57	217.75	240.65	-2.16	
Kravec O3	223.59	194.29	237.41	238.48	149.43	151.00	190.20	278.00	212.87					126.86	151.96	188.43	239.16	239.16	187.71	174.56	185.39	187.82	236.83	217.65	220.53	220.53	-5.02	
Kravec O4	200.39	199.81	196.89	176.48	146.23	203.38	155.32	237.00	186.49	190.74	203.48	105.86	149.99	180.89	180.89	255.90	180.89	186.71	184.64	181.88	156.20	104.05	137.68	155.25	198.19	173.03	168.71	-2.50
Kravec P2	186.47	150.50	202.95	182.25	145.78	159.91	262.00	208.05	200.95	203.48	141.48	153.29	253.82	183.20	183.20		213.81	192.37	188.40	153.94	152.65	152.62	226.01	202.86	220.90	220.90	-0.34	
Kravec P3	231.37	193.65	205.63	225.93	149.81	158.08	171.75	288.60	208.87	206.99	203.48	133.29	149.26	272.85	180.98	180.98	212.91	229.07	222.57	181.89	182.39	149.91	188.08	159.95	228.58	207.91	232.53	-1.88
Kravec	337.00	342.13	405.00	284.34	413.90						350.00			314.96	183.39	343.10	259.73	181.63					318.01	366.75	366.75	-1.67		
Junice U2	318.50	347.19	293.92		334.55	400.00	288.22	416.18						287.37	203.81			287.37	203.81				293.98	314.75	362.75	362.75	-0.44	
Junice U3	274.00	223.06	288.35		287.09	353.00	278.26	398.54						336.10			203.16	265.73	191.36	330.10	259.65	196.63	280.56	304.90	317.56	317.56	-1.70	
Junice R2	239.50	218.67	303.09	282.88	228.17	377.27	319.16	354.00	279.77	391.66				185.23		316.15	209.16	272.65	198.67	262.33	182.11	279.91	305.38	312.53	312.53	-2.37		
Junice R3	219.97	305.91	273.95		370.33	284.77	332.00	279.37						185.23	186.54			262.04	202.04				269.52	303.23	288.47	288.47	-1.73	
Junice R4	192.32	226.95	198.83	362.00	272.59	289.00	263.65	261.61						151.68	149.84	275.00	206.03	230.04	191.70	323.30	244.96	184.57	227.69	241.38	264.28	245.09	-3.09	
Junice O2	192.82	261.67	234.64		195.57	335.70	273.43	304.00	265.50	255.67	257.39	158.47	187.73	268.23	180.48		241.25	196.29	249.34	180.39	228.88	258.15	291.91	252.34	252.34	-1.35		
Junice O3	194.33	276.28	236.71		284.43	297.00	264.99				257.39	186.23	171.16	180.61			227.48	204.58				195.85	211.89	257.61	291.66	270.66	-0.78	
Junice O4	299.73	210.96	286.21	263.66	197.80	355.41	316.70	362.30	274.34	396.58	257.39	157.95	191.41	319.49	187.38		207.21	272.44	196.39	332.69	257.53	181.95	223.69	262.75	298.66	308.53	308.53	-1.59
Junice	253.95	235.65	258.95	258.11	177.02	349.04	300.24	307.46	260.50	342.65	280.10	150.42	179.77	308.75	187.09	300.07	233.59	270.04	206.99	291.62	248.05	184.41	223.66	255.70	283.71	281.90	281.90	-1.75
Poluikice																												
Promena poslednje nedelje	-0.75	0.27	-4.53	-1.49	-1.03	1.97	-2.16	0.39	-5.56	-3.77	4.49	-15.24	0.53	5.86	0.35	-10.44	-0.32	-1.21	-8.01	-3.16	-7.62	2.56	-1.65	0.74				

Izvor: EU Komisija

HIGIJENOM DO EKSTRA KLASSE MLIJEKA

I ZDRAVOG VIMENA

Da bi se dobilo mlijeko ekstra kvaliteta sa prihvatljivim brojem mikroorganizama i somatskih ćelija, neophodno je preduzeti određene higijenske mjere od kojih je pravilna higijena vimena najznačajnija.

Mikroorganizmi u mlijeku potiču iz različitih izvora.

Mikroorganizmi najčešće dospjevaju u vime (mliječnu žlijezdu) i mlijeko preko vode koja se koristi za pranje sisa prije muže. Voda je idealna podloga za rast i razvoj mikroorganizama. Najzad, u vodi je nastao i cio živi svijet pa je tako ona pogodna životna sredina i za mikroorganizme. Kada se vime pere vodom ona se sliva niz sisu i lako dolazi do sisnog otvora. Dovoljno je da do sisnog otvora dospije samo jedna kap vode pa da prodre u sisni kanal potencijalno unoseći mikroorganizme. Takođe, izvor mikroorganizama koji dospjevaju u mlijeko jesu i ruke mužača koje su često zaprljane ili vlažne usled

pranja sisa. Mlijeko iz inficiranih četvrti vimena sadrži bakterije koje mogu da se prenose na druge krave putem muže. Takve su Staph. aureus i Strep. agalactie bakterije. One se mogu naći duž jedne linije i aparata za mužu i prenositi do slijedećih 5 - 6 krava koje su na muži. Jednom kada se nađu na koži sise, bakterije počinju svoje razmnožavanje. Pogodna mjesta za njihov rast i razvoj predstavljaju pukotine koje nastaju kao posledica mikrolezija (ranica) na koži sisa.

Poslednja istraživanja (Cook N.B., 2002) pokazuju da su pojave novih infekcija vimena direktno povezane sa većom zaprljanošću vimena.

Odakle i u kom broju mikroorganizmi dosijevaju u mlijeko:

IZVOR	BROJ
Okolni vazduh	100-15 000 / ml
Nečiste ruke	1 000 / ml
Nečisto vime	5 000-20 000 / ml
Mlijekovod vimena	10-1 000 / ml
Oprema za mužu i hlađenje mlijeka	300-3 000 000 / ml
Oboljele četvrti	10-20 000 / ml

Povećan broj somatskih ćelija je znak zapaljenskog oboljenja mliječne žlijezde poznatog kao mastitis.

Upala vimena nastaje kao posledica patološkog procesa u kome učestvuju patogeni mikroorganizmi. Kod mastitisa

dolazi do značajnog smanjenja proizvodnje mlijeka u mliječnoj žlijezdi. Troškovi liječenja su značajni naročito kod teških slučajeva sa neizvjesnim ishodom. Nakon izliječenja nivo laktacije se rijetko kad vraća na prethodnu vrijednost, a nijesu rijetki i slučajevi izlučenja takvog mastitičnog grla. Uticaj subkliničkog mastitisa na mliječnost (smanjenje mliječnosti u ranoj fazi bolesti, bez vidljivih simptoma):

Prosječan godišnji broj ćelija	Stepen mastitisa	Prosječno smanjenje mliječnosti (l/kravi)
< 250	lagani	-
250-500	srednji	191
500-750	nadprosječan	336
750-1000	teški	768
> 1000	vrlo teški	895

Upala vimena kao ekonomski problem

Mastitis je najskuplja bolest muznih krava koja farmere širom svijeta košta, po nekim procjenama, oko 140 eura po jednom oboljenju. Ovaj trošak se odnosi na: pad proizvodnje mlijeka, trošak odbačenog mlijeka, liječenje, izlučenje, i finansijski gubitak usljed pogoršanja klase mlijeka. U stadu sa 100 krava i pojavom mastitisa u 65 slučajeva tokom godine, kao i sa ukupnim brojem somatskih ćelija od 200,000, ukupni godišnji trošak usljed mastitisa se procjenjuje u svijetu na oko 12,800 eura (izvor: Edmondson i Blowey 2001).

Da bi se dobilo mlijeko ekstra kvaliteta sa prihvatljivim brojem mikroorganizama i somatskih ćelija, neophodno je preduzeti određene mjere od kojih je pravilna higijena muže najvažnija.

Postupak prije muže

Prije muže je neophodno sise očistiti i dezinfikovati da bi se smanjio mogući broj mikroorganizama koji mogu dospjeti u mlijeko. To se sprovodi u postupku koji

se popularno naziva SUVA MUŽA. Osnovno je da se ne upotrebljava voda ni u kom slučaju u toku pripreme sise za mužu. Time se značajno smanjuje rizik od prodora mikroorganizama u sisni kanal i mlijeko. Prije čišćenja vimena preporučuje se izmuzavanje tj. proba prvih mlazeva. Postupak je koristan jer se na taj način izlučuju i mikroorganizmi kojih je najviše upravo u prvim mlazevima mlijeka. Sadržaj koji se dobija u toku probe treba pokupiti u posebnu posudu sa crnom podlogom, nikako na "čizmu". Zatim, procijenti stanje mlijeka prema izgledu i neškodljivo prosuti sadržaj lončeta. Paziti da se sadržaj izmuženog mlijeka ne raznese po podu štale što, ukoliko u njemu ima patogenih mikroorganizama, može dovesti do širenja infekcije na ostale krave.

Postupak poslije muže

Poslije muže je neophodno da se sise zaštite i dezinfikuju. Brojna istraživanja pokazuju da ukoliko je efikasna dezinfekcija nakon muže, može dovesti do smanjenja pojave novih mastitisa i preko 50%. Treba izbjegavati dezinfekciju sa vodenim rastvorima dezinficijensa koji se prave neposredno pred nanošenje. Kvalitet vode koja služi za pravljenje takvog rastvora je od naročitog značaja. Ova voda nije uvijek odgovarajućeg kvaliteta što se ogleđa u mogućem prisustvu mikroorganizama (alge, bakterije), pretjerane koncentracije minerala (kamenac) i rastvorljivih gasova. S toga je neophodno vodu povremeno testirati. Odlike vode kao rastvarača u ovom slučaju direktno mogu imati negativan uticaj na sposobnost dezinficijensa da uništava mikroorganizme. Naročito je nepovoljan uticaj Saliniteta vode, njene tvrdoće, prisustva organskih materija i hlora.

Salinitet je mjera taloženja vode i određuje se preko sadržaja kalcijum karbonata. Smatra se, a i potvrđeno je kroz brojna istraživanja, da voda saliniteta

sa preko 500 jedinica/milion značajno smanjuje koncentraciju raspoloživog joda u dezinficijensu za sise.

Tvrda voda sadrži visok nivo kalcijuma, magnezijuma i mangana. Vode se klasifikuju prema stepenima tvrdoće na meke, veoma meke, tvrde i veoma tvrde. Dokazano je da pojedine dezinfekcione komponente, kao npr. hlorhexidin, gube svoju baktericidnu moć pri nivou tvrdoće od 20 jedinica/milion. Kada je tvrdoća iznad tog nivoa hlorhexidin se taloži i postaje praktično neaktivan. Period između dvije muže je kritičan za prodor mikroorganizama i razvoj patološkog procesa u mliječnoj žlijezdi. Sisni kanal je neposredno nakon muže opušten i djelimično otvoren tako da postoji mogućnost prodora mikroorganizama iz spoljne sredine.

Da bi se to spriječilo potrebno je sise odmah nakon muže dezinfikovati sredstvom koje ima sposobnost zatvaranja sisnog otvora. Između dvije muže sise su izložene različitim nepovoljnim uticajima spoljašnje sredine, prije svega klimatskim. S toga je važno da se sise zaštite i spriječi nepovoljno dejstvo klimatskih faktora kao što je jako dejstvo sunčevih zraka, zatim uticaj vlage ili izrazite hladnoće.

Sredstva za zaštitu sisa treba da sadrže emulzije i druge kozmetičke sastojke koje mogu da poboljšaju stanje kože sisa. Dodate emulzije doprinose dobrom zdravstvenom stanju kože sisa čineći je glatkom i ravnom i tako smanjuju nakupljanje potencijalnih patogenih uzročnika mastitisa u pukotinama i ragadama na površini kože. Nijesu sve emulzije podesne za njegu kože sisa. Izbjegavaju se neke biljne emulzije zatim tzv. bijela ulja (parafin), dok se izuzetno cijeni glicerol.

Takođe, ako se emulzije dodaju dezinficijensima za sise, kod pojedinih slučajeva može doći do smanjenja njihovog baktericidnog efekta. Ovo će zavisiti od koncentracije dodatih emulzija.

Zdravo, čisto i njegovano vime povoljno utiče na opšte stanje krave i produktivnost, ali je i ogledalo samog farmera, njegove brige i svijesti o značaju pravilne higijene vimena.